

DECREIXEMENT COM A PROVOCACIÓ

Un dels problemes bàsics de l'economia marxista i en general de les propostes econòmiques tradicionalment considerades progressistes fou la seva ceguera radical davant el problema dels límits mediambientals i de recursos del planeta. Marx i els economistes progressistes es preocupaven bàsicament per dues qüestions: l'explotació de l'home per l'home (incloent les formes ideològiques d'aquesta explotació: l'alienació, l'ús de la religió, etc.) i les condicions de vida dels assalariats. Només amb la irrupció de l'ecologisme a partir de finals de la dècada de 1960 es va reflexionar sobre la relació entre la injustícia social i l'agressió al medi natural. Vivim en un planeta amb recursos naturals i natalitat desbocada que ens obliga a pensar en una economia responsable envers les generacions futures i amb la nostra pròpia supervivència com a espècie. D'aquí que algunes ingenuïtats productivistes del vell marxisme simplement no corresponguin ja a les necessitats actuals.

Fer créixer infinitament la producció i el consum presenta com a mínim tres problemes seriosos que a hores d'ara no se sap gaire com gestionar:

- 1.-** La terra és àmplia però no il·limitada, de manera que hi ha el perill de destruir-la de manera irremissible per exhauriment dels seus recursos.
- 2.-** El creixement econòmic i el productivisme causen problemes emocionals i psicològics que resulten costosíssims també (en termes d'estrès i de misèria emocional).
- 3.-** Arribat a un determinat nivell, només és possible créixer a còpia de sofisticar cada cop més els instruments bancaris (especulatiu) i produint grans empreses que finalment actuen com a contrapoders polítics.

La mateixa descomposició postmoderna de les classes mitjanes accelerada per la crisi econòmica del 2008 mostra que la ideologia del creixement està arribant a un cul-de-sac i pot acabar produint Estats policíacs i un control social incompatible amb un model de bona societat. Serge Latouche inicia sovint les seves conferències afirmant que les tesis del creixement econòmic són com les estrelles mortes que van explotar fa milions d'anys i que malgrat que encara ens arriba la seva llum estan desintegrades.

En aquest sentit el concepte mateix de decreixement sembla una provocació: resulta contrari al dogma econòmic del 'més és millor' i al dogma polític del progrés infinit. Decréixer significa optar per un control de l'economia i per una gestió política pública; i això malgrat saber que les experiències estatistes clàssiques han estat un autèntic fracàs i que la socialdemocràcia 'realment existent' fins ara no sembla tampoc gaire capaç d'administrar un canvi de rumb en l'economia. En definitiva per a decreixer caldrien una nova política i una nova mentalitat que no se sap prou com crear en un món que usa la televisió i l'entreteniment com a eines de control social.

El IV congrés d'Ecologistes en Acció (València, desembre 2008) considerava que decreixer és: *«produir valor, llibertat i felicitat reduint significativament la utilització de matèria i energia»*. La declaració pot ser més o menys poètica, però és més fàcil somniar que explicar com es realitza el somni. Per això en l'àmbit del vell marxisme es repeteix com un *mantra* que el decreixentisme és la forma actual del socialisme utòpic.

Des del marxisme s'ha criticat que el decreixement no impliqui necessàriament una 'reubicació' fora del capitalisme, sinó que es limiti a ser, si fa no fa, una proposta de 'posar a dieta' el capitalisme. Més que anticapitalista el decreixentisme és antiproductivista, en el sentit que és partidari d'una 'simplicitat voluntària', no de la desaparició dels mercats.

És possible que el decreixement només pugui ser ara per ara una proposta reformista, vist que el socialisme inequívocament desemboca en més funcionaris i en més burocratisme. És possible també que la quantitat d'energies que avui mobilitza el capitalisme sigui tan immensa que tota proposta alternativa es quedi curta. En tot cas el decreixentisme és una provocació. Però ja no és només una proposta 'a la contra' –com la que fan sovint els moviments okupes– ni és només una forma de recuperar la vella saviesa llibertària (en forma de cooperatives, autogestió, etc).

Evidentment la gratuïtat que reivindica el decreixentisme (gratuïtat en l'ús bàsicament) té molt d'utopia o és una demanda tocada d'un angelisme brutal sobre la naturalesa humana. Però fer valer la utilitat dels objectes (el seu valor d'ús) per sobre del valor de canvi, o relocalitzar l'economia vol dir assumir propostes en positiu.